

Изометричната тренировка – основа на алгоритъма на кинезитерапевтичното възстановяване след артроскопска менисдектомия на колянна става

Пенка Баракова

***Izometrical training - the core of the algorithm of the kinesitherapeutic recovery after arthroscopic treatment of the meniscus:** The modern physical therapy treatment of the meniscal damages is focused on ensuring a bigger passive and active stability of the knee joint. The author optimizes the izometrical therapy, including exercises of the type "closed kinetic chain", with a carefully chosen training position for this bone-muscle structure. In her methods the author includes 6 groups of izometrical exercises for the improvement of the stability of the knee, as well as 4 other groups of exercises with a "closed kinetic chain". The methods have been developed in the last 3 years on 115 patients with surgery for meniscal repair. The patients are rehabilitated in 2008.*

Key words: meniscus, physical therapy, closed kinetic chain

ВЪВЕДЕНИЕ

Съвременното артроскопско лечение на колянната патология през последните две десетилетия наложи нова философия във възстановяването на менискалните увреди, което се насочва към подобряване регенеративния потенциал и конгруентността на ставата, както и постигане на по-добра стабилност на ставата. [2] Капацитетът на коляното за абсорбиране на натоварванията върху ставния хрущял след увредата на неговите мениски, е значително намален. Това увеличава риска от синовиален импийчмънт и от развитие на късни артрозни промени. [3] Затова благоприятният изход от артроскопското лечение на менискусите зависи не само от перфектната артроскопия и последващата следоперативна рехабилитация, но и от всички промени, които в дългосрочен план могат да намалят този риск – редуциране на телесното тегло, избягване на други травми, упражнения с нисък интензитет, постигане функционална стабилност на коляното. [1]

ИЗЛОЖЕНИЕ

Повече от три десетилетия в поликлиничната си работа ежедневно работим с пациенти, имащи колянна патология, което се обяснява, от една страна, с вида на здравното заведение, в което работим – Районен център по спортна медицина и рехабилитация – 1 – Плевен /РЦСМР/ и от друга страна от факта, че плевенската ортопедична клиника е водеща в страната и в нея ежедневно се правят множество артроскопии на пациенти от града, региона, Северна България и цялата страна.

Въведената от нас от 2000 година насам рехабилитационна програма след артроскопия на коляното показва своята висока ефективност. Теоретичната ѝ обосновка и ефективността на резултатите от нея сме докладвали последователно през 2002 година – 95 пациенти и 2004 година – 138 пациенти. [1] Резултатите ни удовлетворяваха, но и повишиха нивото на нашата отговорност.

Натрупаният опит ни показва алгоритъма в хронологията на възстановяването – обем на движения, прогресивно натоварване с тежест при изометрични упражнения в модел на „затворена кинетична верига“, допълнителни упражнения за мускулна сила.

В нашата работа на преден план поставихме задачата да достигнем по-висока степен на нервно-мускулна тренировка и проприоцепция, като ключови за ставната стабилност. Припроцептивната информация включваше следния алгоритъм: усет за определяне позицията на ставата в смисъл на движението – негова посока, амплитуда и скорост. Фактът, че колянната става е с намалена способност при тези увреди наложи използването на специфични упражнения за нейното възстановяване и повторно зауचаване на двигателните модели и умения.

Методика

Рехабилитационната следоперативна програма продължава 12 седмици и е разделяме условно на активна кинезитерапия и физикална терапия. Активната кинезитерапия включва криотерапия, масаж, активно и пасивно раздвижване, изометрични упражнения, пултерапия, мускулен стречинг, в етапа на лечебно спортната тренировка – велергометрия и джогинг /след 4-та седмица/. От средствата на физикалната терапия прилагаме – антифлогистична електротерапия, интерферентни токове, криоелектрофореза, електростимулация, ултразвук.

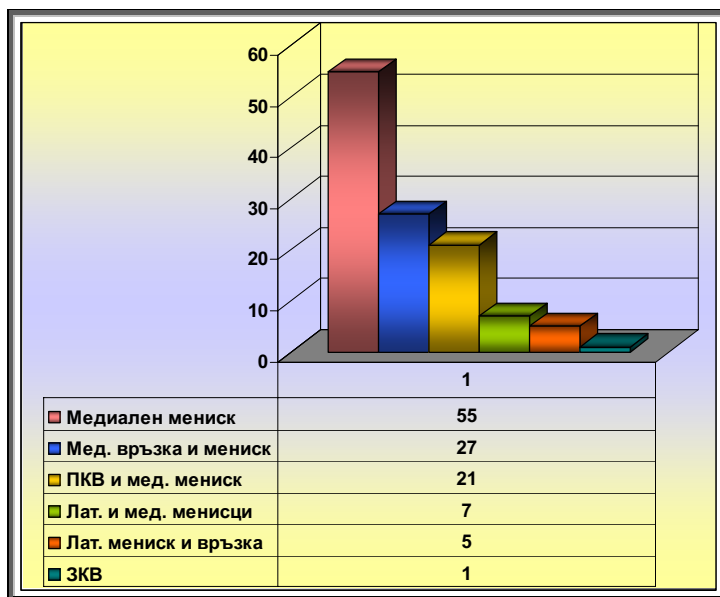
Оптимизирането на комплекса по лечебна гимнастика включи едно допълнително обременяване на оперирания крак в областта на глезенната става при изпълнението на всички изотонични – активни движения, с което натоварването на долния крайник стана по модела на „конзола“, с което се увеличи степента на „заклучване“ на коляното, тъй като неговият мускулно-лигаментарен апарат влиза в ролята на стабилизатор на движенията. Допълнително включихме 6 изометрични упражнения, отново с обременяване в края на кинетичната верига, които пациентите изпълняваха в серии /5 серии по 10 пъти/. Целта на тези упражнения бе да тренират ставните проприорецептори и колянната става да развие по-високо ниво на нервно-мускулен контрол, както и високо развита проприоцептивна система за обратна връзка. Изометричните серии с обременяване, изпълнявани във фронталната равнина, тренираха мускулно-лигаментарния апарат по трактус илио-тибиалис и неговите антагонисти от пубо-аддукторната група, пес анзеринус и медиално разположените мускули и лигаменти в областта на коляното.

Тренировката по модела „обременена кинетична верига“ в сагиталната равнина увеличи силата на илиопсоасните и глутеални мускули, мускулно-лигаментарния апарат по предната повърхност на бедрото и коляното, и съответно техните антагонисти – флексори в коляното. Като стабилизатори на движението в действие влизат предната и задната кръстосани връзки.

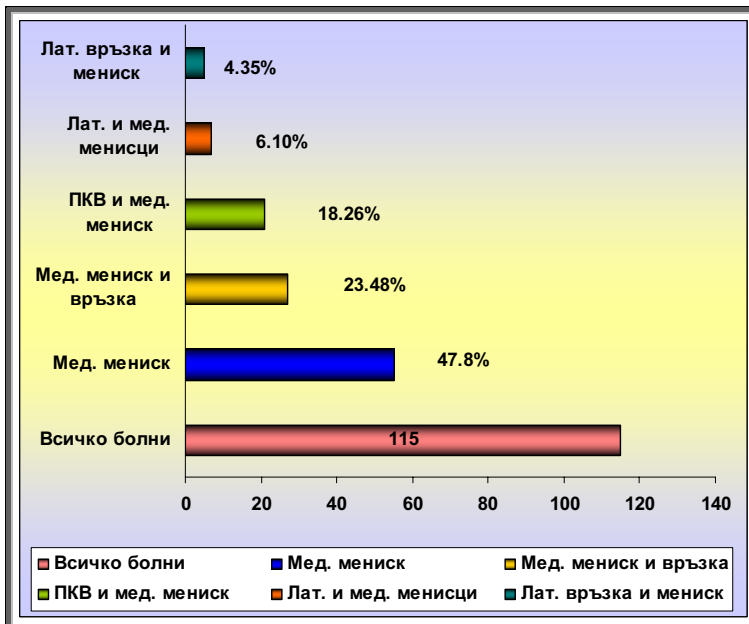
Методиката приложихме на 115 пациенти, преминали за рехабилитация през 2008 година в РЦСМР-1 – Плевен, от общо лекувани 946. В процент болните с колянни увреди бяха 12.15% от всички пациенти. От тях с увреда на медиалния менискус, лекувани артроскопски, бяха 55 пациенти /5.81%. С комбинирана увреда на медиалния мениск и медиалната връзка бяха 27 пациенти /2.85%/, с комбинирана увреда на латералния мениск и латералната връзка бяха 5 болни /0.52%/. Комбинирани увреди на двата менискуса имаха 7 пациенти /0.74%/, а с увреда на предната кръстна връзка, съчетана с увреда на медиалния мениск, бяха 21 пациенти /2.2%/. Само 1 пациент бе с увреда на задната кръстна връзка.

На Таблица-диаграма 1 е показано разпределението на увредите на колянна става сред преминалите 946 пациенти за една година. Ако разгледаме само колянната патология, общо 115 пациенти, отделните нозологични единици са разпределени както следва: 47.8% са тези с увреда на медиалния мениск, 23.48% са пациентите с комбинирана увреда на медиалната връзка и мениск, 4.35% са болните с увреда на латералния мениск, 6.1% са тези с увреда на двата менискуса и 18.26% са със съчетани увреди на предна кръстна връзка и медиален мениск.

Данните от антропометричните измервания на обиколката на бедрото /10 см от горния ръб на пателата/, на подбедрицата /15 см от долния ръб на пателата/ и през колянната става говорят за високия ефект от въведеното оптимизиране на методиката, както и са показател за големия обем и интензивност на изометричните упражнения.

Таблица-диаграма 1.
Честота на разпространение на колянната патология

Диаграма 1 – Класификация по нозологични единици

Таблица 1 – Сантиметрия на долни крайници

Показател	Опериран		Здрав	
	Начало	Край	Начало	Край
Обиколка бедро	49	52.5	53	53.5
Обиколка подбедрица	38	40.5	41	41.5
Обиколка коляно	42.5	39	38.5	38.5

АНАЛИЗ НА РЕЗУЛТАТИТЕ

Статистическата обработка на резултатите извършихме по метода на Стюдънт – Фишер. При изчисляване на сигмалното отклонение взехме предвид граничните стойности на $x_{\max}$ при един от болните от 59 см за оперирания и 61 см за здравия крак и $x_{\min}$ при друг болен – 38.5 см за оперирания крак и 39.5 за здравия крак – обиколка бедро. В изчислението коефициентът K на сигмалното отклонение взехме от таблицата на Ермолеева, за 115 пациенти – 5.02. Коефициентът за статистическа достоверност за бедрената мускулатура бе $t = 6.4$ и $P_t = 0.9995$. Темпът на прираст на показателя бе много висок – 6.89. В предишните наши изследвания, преди оптимизиране на методиката, съответно стойността на t за същата мускулатура бе 3.4 и на P_t - коефициент на статистическа достоверност по Стюдънт – 0.99933, и темп на прираст – 3.67.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Високият коефициент на статистическа достоверност и високият темп на прираст на показателите говорят за ефекта от прилаганата кинезитерапевтична програма и за допълнителния ефект от нейното оптимизиране с голям обем и интензивност на изометричната тренировка.

Кинезитерапевтичната програма, прилагана след артроскопия на колянната става, изисква, според нас, определен алгоритъм на възстановяване – подпомагане с кинезитерапевтични средства на резорбцията на отока и намаляване на болката, възстановяване обема на движение, увеличаване на изометричната и силова работа, стабилизация на ставата, последваща лечебно-спортна тренировка и връщането на пациентите към нормален тренировъчно-състезателен цикъл.

ЛИТЕРАТУРА

- [1] Баракова, П. Рехабилитационна програма след артроскопия на колянна става, Юбилейна научна конференция – 30 години ВМИ – Плевен, 2004
- [2] Михов, К. Принципи и методи на лечение на менискалните увреди, сп. Медицина и спорт, кн. 3, 2007, 22-26
- [3] Rankin, C.C. et all. A biomechanical analysis of meniscal repair techniques, Am. J. Sports Medic. 2002, 30, 492-97

За контакти:

Доц. Пенка Баракова, д.п., Русенски университет „Ангел Кънчев”, Катедра Кинезитерапия, 064/83 57 05; 0899955088, mrsbarakova@abv.bg

Докладът е рецензиран.